

ORSON SCOTT CARD

XENO
C I D
III

Ediția a V-a

Traducere din limba engleză de
CONSTANTIN DUMITRU PALCUS

ARMADA

DESPĂRȚIREA

— Azi, unul dintre frați m-a întrebat: „Este oare o temniță cumplită să nu fii în stare să te miști din locul în care te afli?”

— Și i-ai răspuns...

— I-am spus că acum sunt mai liber decât el. Incapacitatea de a mă mișca mă scutește de obligația de a acționa.

— Voi, care aveți darul vorbirii, sunteți tare mincinoși.

Han Fei-Tzu ședea în poziția lotus pe dușumeaua goală de lemn, lângă patul de suferință al soției sale. Până mai adineauri, parcă dormise; nu era sigur. Dar acum sesizase cum i se modifică ușor respirația, schimbarea fiind la fel de delicată precum adierea provocată de zborul unui fluture.

La rândul ei, Jiang-Qing simțise de bună seamă că se schimbă ceva în el, căci până atunci fusese tăcută, iar acum vorbea. Deși avea o voce firavă, Han Fei-Tzu o auzea limpede, căci în casă domnea liniștea. Le ceruse prietenilor și servitorilor săi să păstreze tăcerea în amurgul vieții lui Jiang-Qing. Era timp destul pentru gălăgia nepăsătoare în lunga noapte ce avea să vină, când buzele ei n-aveau să mai șoptească nimic.

— Încă n-am murit! spuse Jiang-Qing.

Cu aceleași cuvinte îl întâmpinase de fiecare dată când se trezise, în ultimele zile. La început, cuvintele i se păruseră lui

Han Fei-Tzu bizare sau paradoxale, dar acum știa că vorbea cu dezamăgire. Tânjea după moarte acum, nu pentru că nu iubise viața, ci pentru că moartea devenise inevitabilă și e mai bine să accepți ceea ce nu poți să eviți. Aceasta era Calea. În toată viața ei, Jiang-Qing nu se abătuse de la Cale nici măcar cu un pas.

— Înseamnă că zeii sunt milostivi cu mine, răspunse Han Fei-Tzu.

— Cu tine, oftă ea. La ce medităm?

Era felul ei de a-i cere să-i împărtășească gândurile intime. Când alții îl întrebau despre gânduri ascunse, se simțea iscodit. Dar Jiang-Qing întreba numai ca să se poată gândi și ea la același lucru; așa se manifesta faptul că deveniseră un suflet unic.

— Medităm la natura dorinței.

— A cui dorință? întrebă ea. Și pentru ce?

„Dorința mea ca oasele tale să se vindece și să devină puternice, astfel încât să nu plesnească la cea mai mică apăsare. Dorința mea ca tu să te poți ridica iarăși sau chiar să-ți poți ridica un braț, fără ca mușchii să-ți rupă bucăți din oase sau să le frângă din pricina încordării. Dorința mea să nu mai fiu nevoit să văd cum te ofilești până când, iată, ai ajuns să cântărești abia optsprezece kilograme. N-am știut niciodată cât de perfectă era fericirea noastră, până când am aflat că nu putem rămâne împreună.“

— Dorința *mea*, răspunse el. Pentru tine.

— „Râvnești numai la ceea ce nu ai.“ Cine a spus asta?

— Tu. Unii spun: „Ceea ce *nu poți* să ai.“ Alții: „Ceea ce *nu ar trebui* să ai“. Eu zic: „Nu poți râvni cu adevărat decât la ceva de care vei fi mereu însetat.“

— Pe mine mă ai pentru totdeauna!

— Te voi pierde la noapte. Sau mâine. Sau săptămâna viitoare.

— Hai să medităm la natura dorinței, zise Jiang-Qing.

La fel ca altădată, se folosea de filozofie ca să-l scoată din starea de melancolie. El se împotrivi, dar numai în joacă.

— Ești un tiran neîndurător! spuse Han Fei-Tzu. La fel ca strămoșul tău de suflet, nu vrei să știi de slăbiciunile celorlalți oameni.

Jiang-Qing fusese botezată după un conducător revoluționar din trecutul îndepărtat, care încercase să ducă poporul pe o nouă Cale, dar fusese doborât de lașii slabi de înger. Nu era drept, se gândea Han Fei-Tzu, ca soția lui să moară înaintea sa; strămoșul ei spiritual trăise mai mult decât soțul ei. Și apoi, e firesc ca soțiile să trăiască mai mult decât soții. Femeile sunt mai desăvârșite în forul lor lăuntric și mai apte să supraviețuiască prin copiii lor. Niciodată nu se simt la fel de singure ca un bărbat văduv.

Jiang-Qing nu-i îngădui să se întoarcă la melancolia lui.

— Când soția unui bărbat moare, după ce tânjește el?

În semn de revoltă, Han Fei-Tzu îi dădu cel mai fals răspuns cu putință:

— Să se culce cu ea.

— Dorința trupului, zise Jiang-Qing.

Întrucât ea era hotărâtă să poarte această conversație, Han Fei-Tzu relua discuția:

— Dorința trupului este că acționeze. Ea include toate atingerile, întâmplătoare sau intime, precum și toate mișcările familiare. Astfel, el vede cu coada ochiului o mișcare și crede că a zărit-o pe soția lui moartă trecând pragul ușii, și nu va fi mulțumit până nu se va duce la ușă și se va convinge că nu fusese soția lui. Tot așa se trezește dintr-un vis în care i-a auzit vocea și se pomenește rostind răspunsul cu glas tare, ca și cum ea l-ar fi putut auzi.

— Și altceva? întrebă Jiang-Qing.

— Sunt obosit de-atâta filozofie, spuse Han Fei-Tzu. Se poate ca grecii să-și fi găsit în ea tihna, dar nu și eu.

— Dorința spiritului, insistă Jiang-Qing.

— Pentru că spiritul este al pământului, este acea parte care face lucruri noi din cele vechi. Soțul tânjește după lucrurile ne terminate pe care el și soția lui le-au început înainte ca ea să moară și după toate visurile neîncepute despre ceea ce ar fi trebuit

să facă împreună dacă ea ar fi trăit. Astfel, un bărbat devine tot mai mânios pe copiii săi pentru că seamănă prea mult cu el și prea puțin cu soția lui moartă. Tot așa, bărbatul urăște casa în care au trăit împreună, fie pentru că nu o schimbă, astfel că e la fel de moartă ca soția lui, fie pentru că o schimbă, astfel că nu mai e decât pe jumătate opera ei.

— Nu trebuie să fii mânios pe micuța noastră Qing-Jao! spuse Jiang-Qing.

— De ce? întrebă Han Fei-Tzu. Ai să rămâi, atunci, să mă ajuți s-o învăț să fie femeie? *Eu* nu pot s-o învăț decât să fie ca mine: rece și dură, aspră și puternică, precum obsidianul. Dacă o să crească astfel, când, de fapt, îți seamănă atât de mult, cum aș putea să nu fiu supărat?

— Pentru că tu poți s-o înveți și tot ceea ce sunt eu, spuse Jiang-Qing.

— Dacă vreo părticică din făptura ta s-ar fi găsit în mine, n-ar mai fi fost nevoie să mă căsătoresc cu tine ca să devin un om desăvârșit.

Acum el o tachina, folosind filozofia pentru a îndepărta conversația de la durere.

— Aceasta este dorința sufletului. Deoarece sufletul este făcut din lumină și sălășluiește în aer, este acea parte a ființei care concepe și păstrează ideile, îndeosebi ideea despre sine. Soțul tânjește după eul său întreg, care a fost alcătuit din soț și soție laolaltă. Astfel, el nu-și crede niciodată propriile gânduri, pentru că întotdeauna în mintea sa există o întrebare la care gândurile soției sale erau singurul răspuns posibil. Tot așa, întreaga lume i se pare moartă, căci nu poate crede că totuși ceva își va păstra înțeleșul sub asaltul acestei întrebări fără răspuns.

— Foarte profund, murmură Jiang-Qing.

— De-aș fi fost japonez, mi-aș fi făcut *seppuku* și mi-aș fi vărsat măruntaiele în urna cu cenușa ta.

— Foarte umed și slinos, spuse ea.

El zâmbi:

— Atunci ar trebui să fiu un hindus din vechime și să-mi dau foc pe rugul tău funerar.

Dar ea se săturase de glume și șopti:

— Qing-Jao...

Îi reamintea astfel că nu putea comite gestul spectaculos de a muri odată cu ea. Cineva trebuia să se îngrijească de micuța Qing-Jao. Han Fei-Tzu îi răspunse cu seriozitate:

— Cum aș putea s-o învăț să fie ceea ce ești tu?

— Tot ce e bun în mine, spuse Jiang-Qing, vine de la Cale. Dacă o înveți să se supună zeilor, să-și cinstească strămoșii, să-i iubească pe oameni și să-i slujească pe conducători, eu voi fi în ea în aceeași măsură ca tine.

— O voi învăța Calea ca parte din mine însumi, zise Han Fei-Tzu.

— Nu așa! Calea nu este o parte firească a ta, dragul meu soț. Cu toate că zeii îți vorbesc în fiecare zi, insiști să crezi într-o lume în care totul poate fi pus în seama unor cauze firești.

— Mă supun zeilor!

Se gândi cu amărăciune că nu avea de ales; că era o tortură până și întârzierea supunerii.

— Dar nu-i cunoști! Nu le iubești înfăptuirile.

— Calea înseamnă să-i iubești pe oameni. Zeilor doar ne supunem. Cum aș putea să iubesc niște zei care mă umilesc și mă chinuiesc cu fiecare prilej?

— Îi iubim pe oameni pentru că sunt creația zeilor.

— Te rog să nu-mi ții predici!

Ea oftă. Tristețea ei îl duru ca o înțepătură de păianjen.

— Aș vrea să-mi poți spune predici o veșnicie, spuse Han Fei-Tzu.

— Te-ai căsătorit cu mine pentru că știai că-i iubeam pe zei și că dragostea pentru ei lipsea cu desăvârșire din tine. În felul acesta, te-am completat.

Cum putea s-o contrazică acum, când știa că exact în clipa aceea îi ura pe zei pentru tot ce-i făcuseră vreodată, pentru tot ce-l obligaseră să facă, pentru toate câte îi luaseră în viață?

— Făgăduiește-mi! Îi ceru Jiang-Qing.

Știa ce înțeles aveau cuvintele acestea. Soția lui simțea moartea pogorându-se asupra ei și trecea povara vieții asupra lui. O povară pe care avea s-o poarte bucuros. De faptul că rămânea singur, fără ea, să urmeze Calea, îi era lui groază de atât timp.

— Făgăduiește-mi c-ai s-o înveți pe Qing-Jao să-i iubească pe zei și să pășească întotdeauna pe Cale. Promite-mi c-ai s-o faci să fie în aceeași măsură fiica mea și a ta.

— Chiar dacă nu va auzi niciodată glasul zeilor?

— Calea există pentru toată lumea, nu numai pentru Vorbitorii cu Zeii.

„Probabil, gândi Han Fei-Tzu, dar e mult mai ușor pentru Vorbitorii cu Zeii să urmeze Calea, căci pentru ei prețul abaterii de la aceasta e groaznic. Oamenii de rând sunt liberi, ei pot părăsi Calea fără să simtă durerea ani în șir. Vorbitorii cu Zeii nu se pot abate de la Cale nici măcar pentru o oră.“

— Făgăduiește-mi!

„Așa voi face. Îți făgăduiesc.“

Dar nu putu rosti cuvintele cu glas tare. Fără să știe de ce, împotrivirea lui era profundă.

În tăcerea în care ea îi aștepta legământul, auziră sunetul unor pași grăbiți pe pietrișul din fața casei. Nu putea fi decât Qing-Jao, care se întorcea acasă de la grădinile Sun Cao-Pi. Numai ei i se îngăduia să alerge și să facă gălăgie în această perioadă de tăcere. Așteptară tăcuți, știind că fetița avea să vină direct în odaia mamei sale.

Ușa lunecă într-o parte aproape fără zgomot. Până și Qing-Jao se deprinsese îndeajuns cu liniștea impusă ca să pășească neuzită când se afla în prezența mamei sale. Deși mergea pe vârfuri, abia se putea abține să nu topăie și traversă încăperea aproape în fugă. Dar nu își aruncă brațele în jurul gâtului mamei; își amintise lecția, chiar dacă vânătăia oribilă dispăruse de pe fața lui Jiang-Qing, din locul unde îmbrățișarea înflăcărată a lui Qing-Jao îi zdrobise falca, în urmă cu trei luni.

— Două ș'trei de crapi albi am numărat în pârâul din grădină, anunță Qing-Jao.

— Ce mulți! se minună Jiang-Qing.

— Cred că mi s-au arătat înadins ca să-i pot număra. Niciunul n-a vrut să rămână pe dinafară.

— Te iubesc, șopti Jiang-Qing.

Han Fei-Tzu surprinse un nou sunet în respirația ei șuierată – pocnituri, ca și cum o mulțime de bășicuțe de aer s-ar fi spart odată cu vorbele rostite.

— Crezi că, dac-am văzut atâția crapi, am să fiu Vorbitoare cu Zeii? Întrebă Qing-Jao.

— Am să-i rog pe zei să-ți vorbească, spuse Jiang-Qing.

Deodată respirația ei deveni aspră și repezită. Han Fei-Tzu îngenunche și se uită la soția lui. Ochii ei mari priveau înspăimântați. Clipa sosise.

Buzele ei se mișcară. „Făgăduiește-mi“, spunea, deși aerul expirat de plămâni ei nu reușea să producă decât suspine.

— Îți făgăduiesc, spuse Han Fei-Tzu.

Apoi respirația încetă.

— Ce spun zeii când vorbesc cu tine? Întrebă Qing-Jao.

— Mama ta e foarte obosită. Ar fi bine să pleci acum.

— Dar nu mi-a răspuns. Ce spun zeii?

— Spun taine, zise Han Fei-Tzu. Niciun om dintre cei care le aud nu le repetă.

Qing-Jao încuviință din cap cu înțelepciune. Făcu un pas înapoi, ca pentru a pleca, dar se opri:

— Pot să te sărut, mamă?

— Ușor, pe obraz, spuse Han Fei-Tzu.

Qing-Jao, mititică la cei patru ani ai ei, nu avea nevoie să se aplece prea mult ca să-și sărute mama pe obraz.

— Te iubesc, mamă!

— Acum ar fi bine să pleci, Qing-Jao.

— Bine, dar mami nu mi-a spus că mă iubește și ea.

— Ba ți-a spus. Ți-a spus-o mai devreme, nu mai ții minte? Dar e foarte obosită și slăbită. Du-te, acum!

Își înăsprise îndeajuns glasul pentru ca fetița să plece fără să mai pună vreo întrebare. Abia după plecarea ei, Han Fei-Tzu își îngădui să mai simtă și altceva în afară de grija pentru ea. Îngenunche lângă trupul lui Jiang-Qing și încercă să-și închipuie ce se întâmpla cu ea acum. Sufletul ei își luase zborul și ajunsese deja în rai. Dar spiritul său avea să zăbovească mult mai mult; poate că spiritul ei va sălășlui în această casă, dacă într-adevăr fusese pentru ea un loc al fericirii. Oamenii superstițioși cred că toate spiritele morților sunt primejdioase, așa că născocesc tot felul de mijloace pentru a se apăra de ele sau pentru a le izgoni. Dar cei care urmează Calea știu că spiritul unui om bun nu e niciodată vătămător sau distructiv, căci bunătatea lor în viață provenea de la dragostea spiritului de a face lucruri. Spiritul lui Jiang-Qing avea să fie o binecuvântare pentru această casă mulți ani de acum încolo, dacă hotăra să rămână.

Totuși, chiar în timp ce încerca să-și imagineze sufletul și spiritul ei, conform învățăturilor Căii, stăruia în inima lui un loc înghețat, în care era sigur că tot ce mai rămăsese din Jiang-Qing era acest trup fragil și ofilit. În seara aceea avea să ardă la fel de repede ca hârtia, și apoi nu va mai rămâne nimic din ea, în afara amintirilor din sufletul lui.

Jiang-Qing avusese dreptate. Acum, când ea nu mai era aici să-i desăvârșească sufletul, deja începea să se îndoiască de zei. Iar zeii băgaseră de seamă, căci niciodată nu le scăpa nimic. Dintr-odată, simți apăsarea de nesuportat a nevoii de îndeplinire a ritualului purificării, până reușea să scape de gândurile sale nevrednice. Nici măcar acum nu îl puteau lăsa nepedepsit. Chiar și acum, când soția sa zăcea fără suflare lângă el, zeii insistau ca mai întâi să-și prezinte omagiile față de ei, și abia apoi să poată vărsa o lacrimă de durere pentru ea.

La început a vrut să întârzie, să amâne supunerea. Se antrenase în așa fel încât să fie în stare să amâne ritualul o zi întregă, ascunzându-și totodată semnele exterioare ale chinului lăuntric. Putea s-o facă și acum, dar numai menținându-și sufletul cât se poate de rece. Nu avea niciun rost. Adevărata suferință nu putea

veni decât după ce le va fi dat satisfacție zeilor. Așa încât căzu în genunchi și începu ritualul.

Încă se mai răsucea și se învârtea în mișcările ritualului, când un servitor se uită înăuntru. Deși acesta nu spuse nimic, Han Fei-Tzu auzi zgomotul ușor al alunecării ușii și știu ce avea să-și zică servitorul: „Jiang-Qing a murit, iar Han Fei-Tzu e atât de virtuos, încât a intrat în comunicare cu zeii chiar înainte de a anunța moartea ei celor din casă.“ Fără îndoială că unii vor presupune chiar că zeii veniseră să o ia pe Jiang-Qing, dat fiind că era cunoscută pentru cucernicia ei ieșită din comun. Nimeni nu avea să ghicească faptul că, exact în clipele în care Han Fei-Tzu își făcea închinăciunile, sufletul său era cuprins de amărăciune pentru că zeii îndrăzniseră să-i impună ritualul chiar atunci.

„O, Zei, își spuse el, dacă aș ști că retezându-mi un braț sau scoțându-mi ficatul aș putea să scap de voi pentru totdeauna, aș pune mâna pe cuțit și m-aș desfăta cu durerea și cu pierderea, numai de dragul libertății.“

Gândul acela era și el nevrednic și cerea și mai multă curățire. Au trecut câteva ore până când zeii i-au dat, în sfârșit, dezlegare, și atunci era prea obosit, prea nefericit ca să mai poată simți durerea sufletească. Se ridică și chemă femeile să pregătească trupul lui Jiang-Qing pentru incinerare.

Sosi ultimul lângă rug, la miezul nopții, purtându-și în brațe copilul somnoros. Fetița ținea strâns în pumni cele trei bilețele pentru mama ei, mâzgălite cu scrisul ei copilăresc. Pe ele scrisese „pește“, „carte“ și „secrete“. Acestea erau lucrurile pe care Qing-Jao i le încredința mamei sale, să le poarte cu ea la ceruri. Han Fei-Tzu încercase să ghicească la ce se gândise Qing-Jao când scrisese cuvintele acelea. „Pește“, fără îndoială din pricina crăpilor văzuți în pârâul din grădină. Iar „carte“, era ușor de înțeles, pentru că cititul cu glas tare fusese unul dintre ultimele lucruri pe care Jiang-Qing mai putuse să le facă împreună cu fiica ei. Dar de ce „secrete“? Ce secrete avea Qing-Jao pentru mama ei? Nu putea să întrebe. Bilețele oferite morților nu se discutau.

Han Fei-Tzu o lăsă pe Qing-Jao pe picioarele ei. Nefiind adormită profund, fetița se trezi imediat și privi în jur, clipind cu încetineală. Han Fei-Tzu îi șopti ceva și ea vârî bilețelele în mânăca mamei sale. Nu părea afectată de atingerea trupului rece al mamei – era prea devreme pentru ca ea să fi învățat să se înfioare la atingerea morții.

Nici pe Han Fei-Tzu nu-l afectă atingerea trupului soției sale în timp ce-și strecura propriile bilețele în mânăca ei. Pentru ce s-ar mai fi temut de moarte acum, când aceasta făcuse deja ce era mai rău?

Nimeni nu știa ce scrisese pe bilețelele lui, altfel ar fi fost cu toții îngroziți, căci scrisese „trupul meu“, „spiritul meu“ și „sufletul meu“. În felul acesta și el avea să ardă pe rugul funerar al lui Jiang-Qing și se trimitea alături de ea oriunde s-ar fi dus.

Slujnica de taină a decedatei, Mu-Pao, coborî apoi făclia pe lemnele sacre și flăcările cuprinseseră cu iuțeală rugul. Arșița focului era insuportabilă, făcând-o pe Qing-Jao să se ascundă în spatele tatălui și să arunce din când în când câte-o privire pe după el, s-o vadă pe mama ei plecând în călătoria fără de sfârșit. Totuși, pentru Han Fei-Tzu căldura uscată care-i ofilea pielea și făcea ca mătasea mantiei sale să devină sfărâmicioasă era binevenită. Trupul soției sale nu fusese atât de uscat precum păruse; mult timp după ce hârtiile se prefăcuseră în cenușă și zburaseră spre cer purtate de fum, corpul ei continuă să sfârâie și fumul dens de tămâie ce împrejmuia rugul ca o perdea nu-l putea împiedica să simtă mirosul de carne arsă. „Asta ardem noi aici: carne, pește, un hoit, nimic. Nu pe Jiang-Qing a mea, ci doar costumul pe care l-a purtat în timpul vieții. Ceea ce a făcut ca acel trup să fie femeia pe care am iubit-o trăiește încă, *trebuie* să trăiască.“ Și, preț de o clipă, i se păru că poate să vadă sau să audă, sau, într-un anume fel, *să simtă* trecerea lui Jiang-Qing.

„În aer, în pământ, în foc. Sunt alături de tine.“